

Taula per la
infància i l'adolescència
a Catalunya

ELS DRETS DELS INFANTS, la nostra raó de ser

COMPROMÍS AMB LA INFÀNCIA en les Eleccions municipals del maig del 2015

Propostes i consideracions als partits polítics

Document redactat amb base a les propostes fetes per l'Assemblea General de la Taula per a la Infància i l'Adolescència de Catalunya, adreçat als candidats a les eleccions municipals, amb les propostes de la TIAC per al nou període de mandat municipal a les diferents poblacions de Catalunya.

- 1. Compromís amb la infància*
- 2. Invertir en infància a l'àmbit local*
- 3. Difusió dels drets de l'infant*
- 4. Garantir l'accés a les activitats de lleure educatiu i reconeixement de l'associacionisme juvenil educatiu.*
- 5. L'espai públic per a infants i joves: la planificació urbanística i el seu ús.*
- 6. Seguiment del Pacte per a la Infància a l'àmbit local.*
- 7. Espais de participació dels infants i adolescents al món local.*
- 8. Educació de 0 a 3 anys*
- 9. La pobresa infantil i les desigualtats socials: prevenció i protecció*

1. Compromís amb la infància

Per avançar en el compromís amb la infància que la societat catalana ha mostrat els darrers anys amb accions com l'aprovació de la Llei dels drets i les oportunitats en la infància i l'adolescència o del Pacte Social per a la Infància, entre altres documents, es proposa:

- a) Elaborar un estudi sobre el grau de compliment en el municipi dels drets dels infants reconeguts a la Convenció de Nacions Unides i de les accions recollides a la Llei d'infància i a d'altres documents aprovats amb un ampli consens a Catalunya.
- b) Elaborar i posar en marxa un pla d'accions en el marc dels plans locals d'infància per al compliment d'aquests compromisos i implicar els diferents agents involucrats en la seva execució (des dels àmbits de salut, educació, lleure, serveis socials, mitjans de comunicació, etc.).
- c) Establir un sistema d'indicadors adaptats a la realitat del municipi i que impliqui als diferents agents del món local per tal d'avaluar el grau de compliment d'aquests compromisos i poder redefinir les accions a desenvolupar.

2. Invertir en infància a l'àmbit local

La inversió en infància al conjunt de les Administracions ha disminuït en el període de crisi 2007-2014. El marc normatiu ens indica una co-responsabilitat entre administracions, amb l'objectiu de millorar el benestar dels infants i adolescents del país. Les competències dels ens locals són limitades, però transcendents per aconseguir l'objectiu anterior.

Com a indicadors globals tenim (sense territorialitzar a nivell local):

- Índex de pobresa infantil superior al 20%.
- En risc de pobresa infantil més del 24%.
- Disminució de la inversió en infància aproximada del 10%.

L'import de la inversió en infància a Catalunya està molt lluny de l'objectiu que correspondria com a país en funció del volum del PIB.

No es pot interpretar que la situació actual sigui totalment producte de la crisi, anteriorment els percentatges de pobresa infantil i taxes de fracàs escolar tampoc eren acceptables.

Els ens locals segon la Llei 14/2010 tenen la responsabilitat a nivell de risc per el *Benestar del Infants i adolescents*. Són també els principals responsables per treballar la prevenció i aconseguir que no s'arribi a situacions insostenibles.

Demaneu els següents compromisos:

- a) Que cada ens local faci públic anualment el percentatge del seu pressupost dedicat a infància d'acord amb principis generalment acceptats. Segmentar el màxim possible (ensenyament, lleure, benestar social, salut, etc.)

- b) Que es comparin les dades analitzant evolucions.
- c) Comparació del percentatge amb el conjunt del país i la comarca.
- d) Que es valori la situació del municipi respecte a les responsabilitats assignades per la *Llei 14/2010*.
- e) Compromís d'augmentar a la següent legislatura el pressupost d'infància amb un % que representi el doble de l'increment dels pressupostos globals, però que en el cas que disminueixi el pressupost global no disminueixi el pressupost dedicat als infants i adolescents.

3. Difusió dels drets dels infants

Per fer més efectiu el coneixement dels drets dels infants entre els propis infants i adolescents, es proposa que es vetlli als municipis per a:

- a) Que a totes les escoles, i a tots els nivells de l'escolaritat obligatòria, com a mínim sigui obligatori dedicar 1h lectiva del curs escolar a donar a conèixer el contingut de la Convenció de Nacions Unides sobre els Drets de l'Infant, i a obrir-ne un debat amb els infants de cada aula, amb el llenguatge apropiat per a cada grup d'edat.
- b) Que a través de les escoles, es garanteixi que tots els infants de Catalunya disposen individualment d'un text de la Convenció en llenguatge entenedor per a cada grup d'edat.
- c) Que es promoguin activitats de divulgació i debat sobre els continguts de la Convenció, per donar-la a conèixer i fer que se la sentin seva mares, pares, mestres, professionals en contacte amb infants, i la ciutadania en general.
- d) Que es faciliti la divulgació dels textos que expliquen i amplien els continguts de la Convenció, particularment dels Protocols addicionals.
- e) Que es promogui la recerca sobre com els infants coneixen i entenen els seus propis drets, i sobre com fer més efectiu el seu compliment.

4. Garantir l'accés a les activitats de lleure educatiu i reconeixement de l'associacionisme juvenil educatiu

El lleure educatiu és, juntament amb l'escola, un important espai de socialització per als infants i adolescents que afavoreix el desenvolupament de l'infant i combat les desigualtats socials. Així mateix, el lleure és un dret reconegut a la Convenció de Nacions Unides sobre els Drets de l'Infant, un dret que cal protegir i fomentar-ne l'accés en igualtat de condicions.

No obstant la seva importància per al desenvolupament integral dels infants, constatem preocupants desigualtats socials en l'accés a les activitats. Hi manquen ajuts socials per facilitar-ne l'accés en igualtat de condicions, de forma que, amb caràcter general, els infants socialment afavorits tendeixen a participar més a les activitats que els infants socialment menys afavorits, una conseqüència més de la crisi que cal corregir.

A més d'aquest dèficit, es constaten importants mancances, com ara les següents:

- Dèficits en el desplegament de polítiques d'accessibilitat econòmica a les activitats
- Desigualtats en el (re)coneixement del lleure educatiu per part dels infants i les seves famílies
- Dèficits de participació dels infants i adolescents en la programació de l'oferta
- Desigualtats d'accés relacionades amb l'edat i el gènere
- Mancances en el caràcter inclusiu i intercultural de les activitats de lleure educatiu
- Necessitat de promoure un millor aprofitament dels equipaments i espais públics per al desenvolupament d'activitats de lleure educatiu
- Dèficit de reconeixement del caràcter educatiu de les activitats
- Dèficit de reconeixement social de l'educador/a de lleure educatiu i de la tasca que compleix

D'altra banda, cal protegir a les entitats d'associacionisme educatiu, un dels sectors més afectats per les mesures de contenció de la despesa i del dèficit públic aplicades per les administracions públiques en l'actual conjuntura econòmica, amb reduccions importants i fins i tot eliminació de línies de subvencions adreçades a aquest sector.

Per pal·liar aquestes mancances, es fan les següents recomanacions:

- a) Crear ajuts econòmics per tal que els infants socialment desfavorits accedeixin en igualtat de condicions a les activitats de lleure educatiu
- b) Elaborar plans locals de dinamització del lleure educatiu i garantir la seva continuïtat, especialment en entorns socialment desfavorits.
- c) Fomentar l'obertura i l'accés dels equipaments públics i de les instal·lacions de titularitat municipal a les entitats de lleure educatiu per al desenvolupament de les activitats.
- d) Promoure un treball integrat (estructures de coordinació, protocols de derivació d'infants, projectes compartits, etc.) entre ajuntaments, centres escolars i entitats de lleure educatiu per tal de garantir la participació dels infants en l'oferta.
- e) Potenciar la participació dels infants i adolescents als consells de participació territorial i nacional, com a instruments clau per a l'anàlisi i la planificació de polítiques en l'àmbit del lleure educatiu.
- f) Promoure el reconeixement de la tasca de les entitats de lleure educatiu i dels educadors/es.
- g) Garantir econòmicament el bon funcionament de les entitats de lleure educatiu.

5. L'espai públic per a infants i joves: la planificació urbanística i el seu ús.

Els drets dels infants no només han de ser reconeguts, sinó que siguin aplicats en tots els àmbits de la nostra societat.

Des d'aquest punt de vista és preocupant com, a les ciutats, sobretot les que tenen una certa dimensió, es desatenen alguns d'aquests drets.

Tot i que hi ha hagut un esforç per part dels ajuntaments d'afavorir projectes que humanitzen les ciutats, però sobretot han estat mesures que van adreçades als adults: voreres més amples; carrils bici; petites placetes amb bancs; carrers per vianants que aprofiten els bars i restaurants per posar-hi terrasses... Totes aquestes iniciatives segur que afavoreixen una millor interrelació social i un millor aprofitament de l'espai urbà, però i els infants? A més, aquestes iniciatives estan presents a tots els barris de las ciutats?

Sent generosos es pot pensar que totes aquestes mesures també beneficien els infants: si alguna vegada van de compres amb la família per aquella zona on han eixamplat les voreres; si tenen la sort de tenir una bicicleta i els diumenges van a passejar amb mare o pare; si ... com veieu hem d'utilitzar massa condicionals i això indica que aquestes mesures no són, en el cas que s'hagin tingut en compte, dissenyades per a tots els infants de les ciutats.

Els infants no són futurs ciutadans, són ciutadans de ple dret! I això s'obvia constantment quan es planifiquen equipaments dirigits als infants. Quan en un barri d'una ciutat es planifiquen els espais infantils, els responsables d'aquesta planificació es posa en contacte amb els infants a qui va dirigit per preguntar la seva opinió? Per altra banda, en algun moment han pensat que aquelles estructures de plàstic imitant un desnivell natural poden satisfer les seves necessitats de moviment? És igual baixar per una estructura de plàstic que per el desnivell d'una muntanya?

Són preguntes que ens fem davant d'espais urbans que van dirigits específicament als infants, entenem que en el seu disseny es tenen en compte aspectes econòmics, de seguretat i de disseny urbanístic però s'obvia el principal, en qualsevol proposta dirigida als infants s'ha de tenir en compte què és el millor per a ells. Considerem que es continua veient l'infant com un ser incapaç que cal protegir, sense veure'l com el que és: una persona amb capacitats i amb drets que cal respectar.

Una de les activitats que fan els infants diàriament és anar a l'escola. Fa uns anys el fet d'anar a l'escola a partir dels sis, set anys era habitual, en aquests moments és impensable.

És evident que la societat ha canviat i que els paràmetres socials són uns altres però és un aspecte que cal repensar, és preocupant veure com els infants perceben els carrers de la ciutat com un perill constant, s'hauria d'aconseguir que la ciutat sigui aquell lloc amable en la que infants i adults formen una xarxa de relacions, una ciutat en la que els infants puguin actuar amb plena autonomia.

Perquè així pugui succeir s'han de posar les condicions necessàries, s'ha de tornar a reconstruir les xarxes socials dels barris, sobretot en aquells més desfavorits, i les institucions han de posar tots aquells recursos per aconseguir que això sigui possible.

6. Seguiment del Pacte per a la Infància a l'àmbit local

El Pacte per a la Infància a Catalunya es va signar per una setantena d'agents institucionals, polítics, econòmics i socials el 19 de juliol de 2013. Aquest pacte duu implícit la necessitat d'un compromís de tota la societat de fer passes endavant en favor de la infància per fer que guanyi centralitat i sigui més visible a la nostra societat, per això és necessari també el compromís dels governs locals.

El Pacte per a la Infància a Catalunya està orientat a impulsar polítiques integrals que tinguin en compte la perspectiva dels infants i adolescents, que permetin prioritzar les polítiques adreçades a aquests ciutadans i ciutadanes i facilitin nous espais per a la construcció del seu present i el seu futur. Ha de significar un salt qualitatiu en les polítiques d'infància, un projecte ambiciós que no només ha de donar eines per a protegir i atendre a aquest col·lectiu en situació de risc o desamparament sinó també, ha de incloure mesures de prevenció, fomentar la participació i promocionar els drets, els deures i les oportunitats dels infants i adolescents.

Per tal de garantir el compliment d'aquests objectius en l'àmbit local, cal que els ens locals, a través dels seus respectius departaments implicats directament amb infància, tinguin un coneixement exhaustiu d'aquest document, que han de fer extensiu també a la resta d'agents relacionats amb els infants i adolescents al municipi des dels diferents sectors (educació, serveis socials, salut, etc.). Cal disposar de dades específiques i actualitzades en relació a la realitat i les necessitats específiques d'aquest sector al municipi i valorar el grau de compliment dels objectius descrits al Pacte per a la infància. Així mateix, des del món local, cal estar atents a l'activitat i recomanacions que puguin sorgir de la Comissió de seguiment del Pacte per a la Infància de Catalunya per tal de poder fer una avaluació constant de la tasca que en aquest marc es desenvolupa al municipi.

7. Espais de participació dels infants i adolescents al món local

Infants i adolescents han de poder exercir la seva plena ciutadania i participar en els espais socials en els quals prenen part com a qualsevol altre ciutadà, tal com explicita la Convenció de Nacions Unides sobre els drets de l'infant. Des de la quotidianitat i la proximitat, el municipi és un espai idoni per a facilitar l'exercici del dret de participació a través d'experiències diverses en les quals els nois i les noies s'impliquen en la transformació del seu poble o ciutat, millorant la seva realitat més propera.

Cal implementar als municipis una sèrie d'accions que facilitin la creació d'espais on infants i adolescents puguin exercir els seus drets. Es proposa:

- a) La creació de plans locals d'Infància, degudament pressupostats, que incloguin l'impuls d'espais i processos participatius per als infants i els adolescents en els quals l'administració exerceixi el paper d'acompanyant i en doni suport: consells d'infants, audiències públiques, pressupostos participatius, consultes, etc.
- b) La Creació de regidories d'Infància, que visualitzin el compromís del municipi per aquest sector, implementin els plans d'infància locals i vetllin per la representació

dels infants i adolescents als diferents òrgans i espais de participació ciutadana municipals.

- c) Fomentar l'associacionisme entre els infants i els adolescents, informant en diferents espais (escoles, esplais, agrupaments, entitats, etc.) sobre el funcionament de les associacions i donar-ne suport i acompanyament a les que es creïn.
- d) Facilitar i donar suport a la participació dels infants i adolescents del municipi en altres experiències i espais de participació a nivell local i supramunicipal, com són els consells de participació d'àmbit comarcal o el Consell Nacional dels Infants i els Adolescents de Catalunya (CNIAC).
- e) Donar suport i difondre entre infants i adolescents, famílies i professionals relacionats amb la infància, la tasca de les associacions d'educació en el lleure en tant que escoles de participació democràtica.
- f) Dur a terme campanyes de sensibilització ciutadana sobre els drets de participació dels infants i els adolescents i, en general, sobre els seus drets.

8. Educació de 0 a 3 anys

Tot i que els beneficis de l'educació de la primera infància són àmpliament reconeguts i celebrem que es doni importància a atendre degudament aquest grup d'edat, constatem que no es valoren adequadament els serveis a la primera infància en si mateixos. La valoració ve donada més aviat per les conseqüències positives que esdevindran al cap d'uns anys, doncs en el fons es torna a veure l'infant com un ésser que serà, no com una persona que és amb necessitats que cal atendre i amb drets que cal respectar. De fet, aquesta és una constant, i es constata un retrocés evident en els últims anys.

Malgrat considerar que el primer any de vida els infants han d'estar amb la seva família, en el seu entorn familiar, també veiem necessari que els estaments públics vetllin perquè tots els infants tinguin una atenció de qualitat des del seu naixement. Perquè això sigui possible és imprescindible comptar amb uns serveis públics d'atenció a la primera infància, ja que hi poden haver moltes circumstàncies particulars que els facin necessari. Han de ser uns serveis públics de qualitat, ubicats en espais adequats i pensats per atendre les necessitats de moviment, d'interrelació, de joc, de descoberta, d'alimentació, d'higiene... de tots els infants siguin quines siguin les seves característiques; amb uns professionals ben preparats, amb estudis específics que sàpiguen resoldre les situacions que es puguin donar amb infants d'aquestes edats; amb unes ràtios respectuoses amb els ritmes dels infants que permetin la interrelació afectiva i enriquidora entre infants i adults.

La Taula per la Infància i l'Adolescència de Catalunya, com a entitat que vetlla pels Drets dels Infants des dels seu naixement, demanem als diferents grups parlamentaris que prenguin el compromís de desenvolupar polítiques, tan socials com educatives, que tinguin en compte els punts anteriorment esmentats per tal que l'atenció a la primera infància tingui la qualitat que els infants d'aquestes edats necessiten i es mereixen.

Demandes concretes:

- a) Destinació de més del 6% del PIB

- b) Assumir la responsabilitat pública de les escoles bressol. Servei que ha d'estar perfectament definit per les institucions, donant força a la inspecció educativa perquè s'acompleixin els valors de lo públic i les condicions que es reclamen i que han d'estar regulades per llei. Avaluació, seguiment i control.
- c) Modificar la normativa vigent per tal que les ràtios siguin respectuoses amb els ritmes i necessitats dels infants i que tots els mestres tinguin la mateixa titulació

Tota proposta educativa requereix una inversió econòmica que la faci possible. No podem veure l'educació de la primera infància com una despesa, perquè no ho és, és una inversió de present i també és una inversió de futur.

Volem incidir en aquells articles que donen carta de naturalesa a fets que per nosaltres atempten directament contra el benestar dels infants:

Article 12.1 Al primer cicle de l'educació infantil pot haver-hi simultàniament, com a màxim, el següent nombre d'infants per grup:

- Grups d'infants menors d'un any: 8 infants.
- Grups d'infants d'un a dos anys: 13 infants.
- Grups d'infants de dos a tres anys: 20 infants.

Tenint en compte la manca de places d'escoles bressol públiques, totes les llars tenen aquest nombre d'infants als grups.

Considerem del tot inacceptable aquestes ràtios. Aquestes ràtios han anat augmentant fins arribar a les actuals amb l'argument que no són assumibles econòmicament. Aquest és un argument pobre, reduccionista i economicista. Si volem que els infants de 0-3 tinguin uns serveis de qualitat hem d'exigir que les ràtios siguin:

- 1 adult per 6 infants menors de 12 mesos
- 1 adult per 9 infants entre 12 i 23 mesos
- 1 adult per 16 infants entre 24 i 35 mesos

Article 11 - Nombre i qualificació dels professionals

Els professionals que imparteixen el primer cicle de l'educació infantil han d'estar en possessió del títol de mestre especialista en educació infantil o del títol de grau equivalent, o del de tècnic superior en educació infantil, o de qualsevol altre títol declarat equivalent, acadèmicament i professional, a algun dels anteriors.

El nombre mínim de professionals en presència simultània ha de ser igual al nombre de grups en funcionament simultani més un, incrementat en un de més per cada 3 grups.

Per cada tres grups, o fracció, almenys un dels professionals ha de tenir el títol de mestre amb l'especialitat en educació infantil o el de grau equivalent.

Els professionals que atenen els infants de 0-3 han de ser professionals d'alta qualitat i amb titulació única. En llegir atentament aquest article ens adonem que allò que exposa no es dona en cap altra etapa educativa. Si estem d'acord en que és l'etapa més significativa, els professionals que l'atenen han de ser els més ben preparats i amb unes condicions de treball òptimes.

9: La pobresa infantil i les desigualtats socials: prevenció i protecció

Per tal d'evitar o disminuir els efectes de les desigualtats socials i la pobresa en el desenvolupament dels infants, es recomanen les següents mesures de prevenció i protecció en situacions de risc social i risc de desemparament:

- a) Promoure el desenvolupament i la vinculació al teixit social i associatiu dels barris o municipis, facilitant així la detecció precoç de situacions de risc des de l'entorn i la intervenció de xarxes informals de suport. D'aquesta manera els diferents serveis socials i institucions adopten un rol veritablement subsidiari. Això només s'aconsegueix facilitant els tràmits i els espais als grups socials locals, col·laborant en les seves activitats materialment i amb la difusió, i facilitant-ne l'accés a tots els ciutadans com ara subvencionant matrícules o serveis, i promovent especialment la creació de xarxes similars al banc del temps i els espais socioeducatius extraescolars.
- b) Evitar que cap infant sigui privat d'una família, o privat dels elements bàsics per al seu desenvolupament, per mancances únicament econòmiques, dissenyant prestacions econòmiques de urgència social que tinguin en compte la presència de l'infant al domicili. Es recomana prioritzar les prestacions de serveis que assegurin la cobertura directa de necessitats (servei de menjador escolar, servei d'esplai amb menjador, extraescolar amb berenar...) i aquelles prestacions que preservin de la pobresa energètica al domicili.
- c) Reforçar els serveis d'ocupació, especialment els locals o de barri, per tal de facilitar una veritable inserció sociolaboral d'aquells pares que viuen situacions de pobresa i trencar el cicle de la desigualtat social. Aquests serveis hauran de promoure la participació i implicació de les empreses locals en la formació i l'intercanvi de coneixement per tal de fomentar un canvi de perfil laboral que permeti una major adaptació al mercat laboral.
- d) Negociar amb bancs, immobiliàries i particulars que disposin de pisos buits la possibilitat de constituir pisos de lloguer social per a famílies amb fills, finançant una part del lloguer. Aquest accés es podria gestionar des de serveis socials i s'oferiria a famílies en situació de desnonament o en cas de residències que no reuneixin els requisits de salut (xabolisme), també es recomana oferir-los en casos de violència intrafamiliar amb una dependència de l'agressor/a per l'accés a l'habitatge.
- e) Revisar i avaluar al menys cada tres anys, participativament comptant amb la intervenció de tots els serveis implicats, els circuits i protocols de intervenció en situacions de risc i de desemparament. Es recomana preveure en aquests cada moment, i el professional encarregat, de comunicar a la família la situació detectada amb l'objectiu d'evitar generar situacions de major risc i conflictivitat. Per a un bon funcionament d'aquests circuits cal una bona difusió dels mateixos entre els professionals, especialment a aquells serveis que no tenen la protecció com a objectiu principal, com ara les escoles.
- f) Donar continuïtat i/o ampliar projectes que promoguin la desinstitucionalització de infants en situació de risc o de desemparament, com ara els serveis de "la meva família m'acull" o "cases d'infants" aquests serveis permeten una intervenció continuada amb la família.

Aquest document ha estat redactat per: Ferran Casas, Laura Enfedaque, Paloma Herrera, Josep Lluís Ortuño, Josep M. Villena, Maria Vinuesa amb les aportacions de les entitats membre de la TIAC:

www.tiac.cat

administracio@tiac.cat

www.facebook.com/taula.infancia